

‘Jij staat erbij’

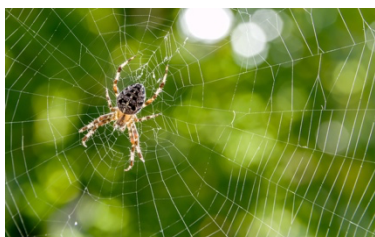
De rol van omstanders bij seksueel misbruik door Ryan Reinders

---

Inleiding

In de webinar “Jij staat erbij” hebben we het gehad over het web en niet alleen over de vlieg (het slachtoffer) of de spin (de dader), maar over de beweging die ontstaat na bekend worden van seksueel misbruik.

Het web gaat over geheimhouding, isolatie, verwarring, afhankelijkheid, schuld, schaamte, loyaliteit, dubbellevens, verstikking en eenzaamheid bij verschillende partijen die er op de één of andere manier erbij betrokken worden. Maar het gaat ook over jou als Vertrouwenspersoon en de kans op verstikking in het web.

Figuur 1 Het web gaat over geheimhouding, isolatie, verwarring, afhankelijkheid, schuld, schaamte, loyaliteit, dubbellevens, verstikking en eenzaamheid

Wie raken er allemaal betrokken?

Wanneer er sprake is van seksueel misbruik gaat het niet alleen om het slachtoffer en de dader, maar ook de families van het slachtoffer en de dader worden erbij betrokken, evenals de kerkenraad, ja zelfs de hele kerkelijke gemeente en misschien zelfs ook wel het dorp of de buurt.

We hebben dit vergeleken met een ouderwetse kauwgomballenautomaat. Wanneer je er een muntstuk ingooit en aan de knop draait, dan komt er niet alleen een kauwgombal uitrollen. Nee, de hele inhoud gaat verschuiven.

Figuur 3. Wanneer je aan een koortje trekt, komt de hele mobiel in beweging

Of we kunnen het vergelijken met een mobiel wat boven een wiegje hangt. Wanneer je aan een koortje trekt, gaan alle andere koortjes bewegen.

Er komen nogal wat emoties los bij alle betrokken. Ouders zijn in paniek en ontredderd. Zij voelen zich schuldig en zijn woedend en verdrietig. Voelen de angst of het met hun kind nog wel goed komt. Onthullen is niet zonder risico. Als je het vertelt is er altijd sprake van verlies, je naam, je familie, je vertrouwensband met de dader, je veiligheid.

Figuur 2 Er komt niet alleen een kauwgombal uitrollen, de hele inhoud komt in beweging

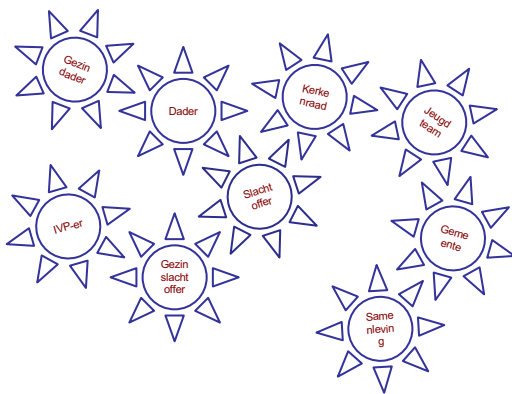
Onthullen is een proces en niet een eenmalige gebeurtenis. Het verhaal wordt zowel door het slachtoffer als door de dader verteld, ingetrokken of geminimaliseerd.

Het is echter ook realiteit dat de omgeving, de gemeente een afwerende houding vertoont, omdat het ongemakkelijke en bedreigend is.

In de kerkenraad kan er polarisatie ontstaan. Boosheid, verdriet, onbegrip, tekortschieten in het bieden van een veilig kerk, victim blaming. De kerkenraad moet stappen gaan ondernemen richting de dader, maar er is ook pastorale zorg nodig voor de dader en is er ook zorg nodig voor het slachtoffer en het gezin, naast de onrust die in de gemeente ontstaat. Zij dienen een proces te gaan begeleiden waar zij zelf onderdeel van zijn.

Gemeenteleden zullen toekijken hoe de gemeente seksueel misbruik afhandelt. Dat bepaalt of er meerdere meldingen worden gedaan.

Ook kunnen oude kwetsuren bij mensen die zelf slachtoffer zijn van seksueel misbruik weer naar boven komen.

Figuur 4 Er is niet één tandwiel wat gaat draaien, maar iedereen gaat 'draaien'. Iedereen heeft een mening en een beleving over hetgeen gebeurd is.

Jij als Vertrouwenspersoon

Maar er is nog iemand die in beweging komt en die hebben we nog niet genoemd en dat ben jij, de Vertrouwenspersoon.

Er kan druk op je uitgeoefend worden bij vragen als geloof je mij? Of door anderen: Geloof je haar/hem? Wat vind jij ervan? En men verwacht wel het een en ander van jou als vertrouwenspersoon. Werken met misbruik betekent het dragen van de **druk van tegenstellingen, dilemma's en verschillende belangen**.

Hoe blijf je als vertrouwenspersoon in die commotie en dynamiek staande? Deze vraag stond in de Webinar centraal

Twee oren om te horen

We hebben stilgestaan bij de stemmen die je steeds hoort. De ene stem is die van de innerlijke dialoog, die stem die ergens van binnen in je resoneert. Het is de stem van wat je voelt, je irritatie, compassie, je boosheid, je vragen (waarom doet de kerkenraad niks? Is dit echt waar? Ergens geloof ik het niet), je machteloosheid. ("Wat moet ik doen, ik voel me onzeker, bang, nu komt het er op aan. Wat verwachten ze van mij?)

Het is de druk die op je uitgeoefend wordt en die je ervaart, waarbij de vraag zich aandient: "Waartoe word ik uitgenodigd? Welk appél voel ik? Welke druk voel ik. Wat gebeurt er als ik voldoe aan hun appel."

Het andere oor is die van de kennis, opgedaan door studie, (cursus IVP), lezen van (vak)literatuur ect. en je (levens)ervaring.

Een eigen ervaring vanuit de praktijk

Als relatie/gezinstherapeut heb een echtpaar in therapie, waarbij ik merkte dat ik een irritatie begon te krijgen naar de man. Hij was vermijdend. Bleef steeds verklaringen afgeven over de verschillen tussen man en vrouw. Was daarbij volop bezig om boeken daarover te lezen en die moesten eerst uitgelezen worden, alvorens er stappen gezet konden worden. Ik kwam maar niet de diepte in bij hem en voelde me machteloos.

Naar haar toe voelde ik compassie, ik voelde haar verdriet en paniek over de afstand die er tussen hen was.

Toen ik een gesprek een aantal interventies deed en hij desgevraagd aangaf geen antwoord te willen geven, omdat hij ervoer dat ik partij koos voor haar, ging mijn innerlijk gesprek verder. "Hij heeft gelijk. Ik snap ém wel. Oef dit is niet goed, ik ben tekortgeschoten."

Tussen dit en het volgende gesprek ging ik bij mijzelf te rade door naar mijn andere oor te luisteren, die van de kennis en ervaring. Wat gebeurde er nu? Waar ging het mis? Is deze man die laag geschoold is wel opgewassen tegen zijn geschoolde vrouw en is hij wel opgewassen tegen mij? Waar staan die boeken voor? Staan ze voor angst en onzekerheid? Moet ik dat niet verder gaan uitzoeken? Zo had ik allerlei vragen die ik aan zichzelf stelde

Mijn stem van de innerlijke dialoog met al mijn gevoelens en de stem van mijn kennis en ervaring, bracht ik op dat moment weer bij elkaar en dat gaf mij weer richting en hielp mij in het daaropvolgende gesprek en ik merkte dat er weer contactgroei ontstond met de man en mijn irritatie nam af.

Help, ik verzuip!

Wanneer je te maken krijgt met seksueel misbruik en jij als Vertrouwenspersoon moet in actie komen dan gaan beide stemmen, die van je eigen innerlijke dialoog en die van kennis en ervaring, spreken. Wat zegt dan de stem van kennis en ervaring als je het gevoel hebt, niet te weten welke koers je moet gaan varen? Je het gevoel hebt dat iedereen aan je trekt en iets van je verlangt? En ook het gevoel hebt dat je een standpunt moet gaan innemen. Kortom een gevoel van verzuipen.

Drie vragen, en wellicht zijn er nog meer, die je kunnen helpen om koers te bepalen:

1. Wat is mijn taak?
2. Op wie kan ik terugvallen?
3. Wat is de hulpvraag en verwachtingen?

Kort toegelicht.

Die stem van kennis en ervaring zegt in ieder geval dat je voor ogen moet houden wat je taak is. En wat je taak is, staat beschreven in de taakomschrijving, zoals die staat beschreven in de trainingsmap. Je bent er voor het slachtoffer. Hem of haar biedt je opvang, geef je advies en sta je bij, bij de te nemen stappen.

Onderzoek heeft uitgewezen dat steun van de omgeving helpt in de verwerking van het misbruik, niet alleen bij het kind, partner, maar ook bij de ouders.

In de trainingsmap staat ook omschreven wat je taken niet zijn. Terugvallen naar je taakomschrijving, ingegeven door de stem van kennis en ervaring, geeft je houvast in de hele dynamiek die ontstaat bij seksueel misbruik.

Op wie kan ik terugvallen? Maak gebruik van je netwerk van Vertrouwenspersonen, intervisiegroep en/of het Meldpunt. Zij kunnen je helpen richting te geven, maar ook helpen bewust te zijn van je eigen onzekerheid, machteloosheid, de druk die je voelt (je innerlijke dialoog).

Hulpvraag en verwachtingen helder krijgen om te voorkomen dat je allerlei kauwgomballen in je handen krijgt, die er niet horen. Men kan al snel denken dat jij nu eenmaal de vertrouwenspersoon bent, die dat mooi kan doen. Ook hier speelt weer het gesprek af tussen de twee stemmen. Ik voel de druk, maar wat hoort bij mij en wat verwachten ze nu van mij?

Ryan Reinders is trainer bij het Meldpunt en is werkzaam als systeemtherapeut bij christelijke GGZ In de Bres te Drachten.